

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Kalendarium 1477-1552

Pflaum, Jakob

[Ulm], 1478

[Text, handschriftlich]

[urn:nbn:de:bsz:31-300947](#)

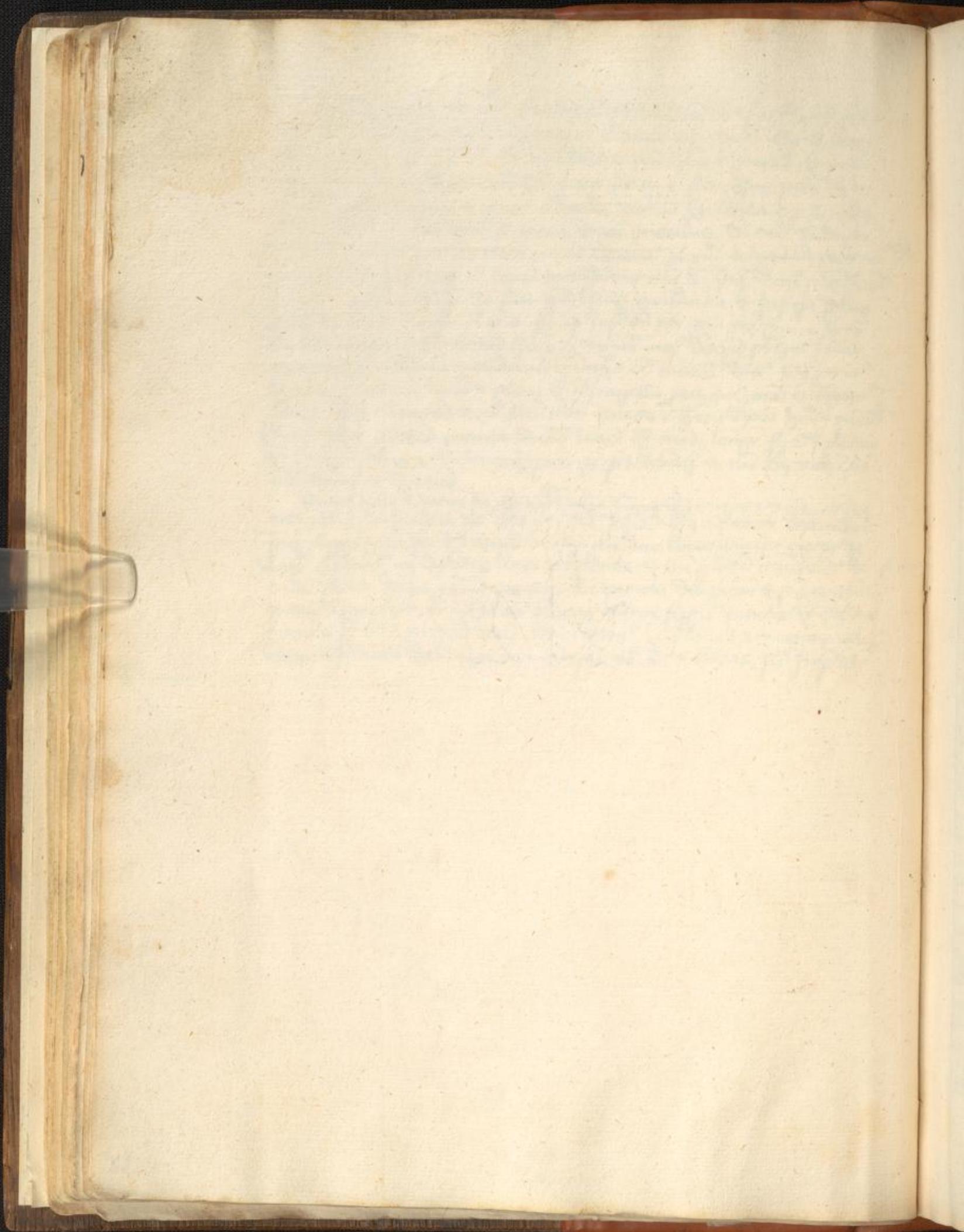
Ponit autem ostensorium orizontale sed in planis facilius
facit horum hunc equinoctiali insuperficie trahit, tunc per haec linea
rectas sive longas distantes invenit horum et cognovit in puncto horae
per haec summae deinde insuperficie elevatae cognovit. In quod re
quoniam est pone linealem superfluum punctum elevatus equinoctialis
et superfluum id tunc sciat per tangentem lineam distingue illuc propter
punctum et pone unde pedem iram deinde punctum et aliud
invenit. Horum ergo est quod est his non muta pene unde pede
iram impunctum distinxit et reliquid invenit. Horum per haec id est
hunc illa extensio deinceps recta horum planis. Ad quod invenit debet
ducit horum et in linea omnes. Quod statim supponit. Disponit enim
linea omnis ponat linealem superfluum horum cognoscitatis
et superflua puncta horum in sua insuperficie. At et sciat linea
quoniam non puncta quae oblique puncta per haec lineas et quoniam
adcentia horum planis per directum per haec planum horum. Et deinde
horum in planis exige filius cum tangere sed verificandum per
statim sic super punctum. Et statim post polat et invenit horum
et probat horum per insuperficie horum promissa filii. Tunc autem
item et in linea meridianam ut probandum sit sic quod per filii sensu
poterat usque agnomen certum sit.

Oris regnum murale vñ meridie pñ suppletivis eo sit n̄ q̄d pñ
 q̄pendo centrum hore plani sumbae eleuacō conjugat. s̄m di sumi
 eleuacō poli. Et meridē t̄ h̄i q̄d debet centrum hore vñ murat. Et misso
 versi meridiem silus ibidē h̄i euigi sit q̄ e s̄tē s̄p̄is poli. Si in
 isto vñ se p̄ter h̄i epona ad p̄ducentrum. Et linea e s̄tē s̄p̄is
 poli et h̄i epona h̄it si muras ducit meridie. Si vñ inducit
 meridie oblicū tūc ita tēm murā dpona planū horizontalē ventrō
 declinatis s̄p̄is repū linea meridiāna mō s̄. Inq̄dū iūcūkādū
 phorū planū iū h̄o s̄z fiat ip̄d linea meridiāna & Insigā silus
 sit pñ dñm c̄. in ḡlo planū. sit q̄ Insigā vñ p̄te q̄mījū murā & vñ
 murā tangit d̄ vñ centrum hore vñ murat. q̄o D̄p̄d p̄t̄gāl linea
 octogonāl ad linea meridiāna q̄ dñmō et murat ducit p̄t̄p̄na.
 lineale p̄t̄entia h̄odū planū & p̄s̄mūlā p̄mīta h̄odū et h̄odū
 linea vñp̄i admīnūt d̄ s̄tē t̄les tractū d̄ h̄enū hore h̄odū murat
 Atq̄ centru ad t̄tūlā p̄mīta ducit linea q̄ntūndū longe s̄z 2-7 planū
 Et Insigā silus vñ eleuacō poli si p̄t̄ debet. et tūc s̄i vñ vñlī q̄lit.
 ad murā sit dpona.

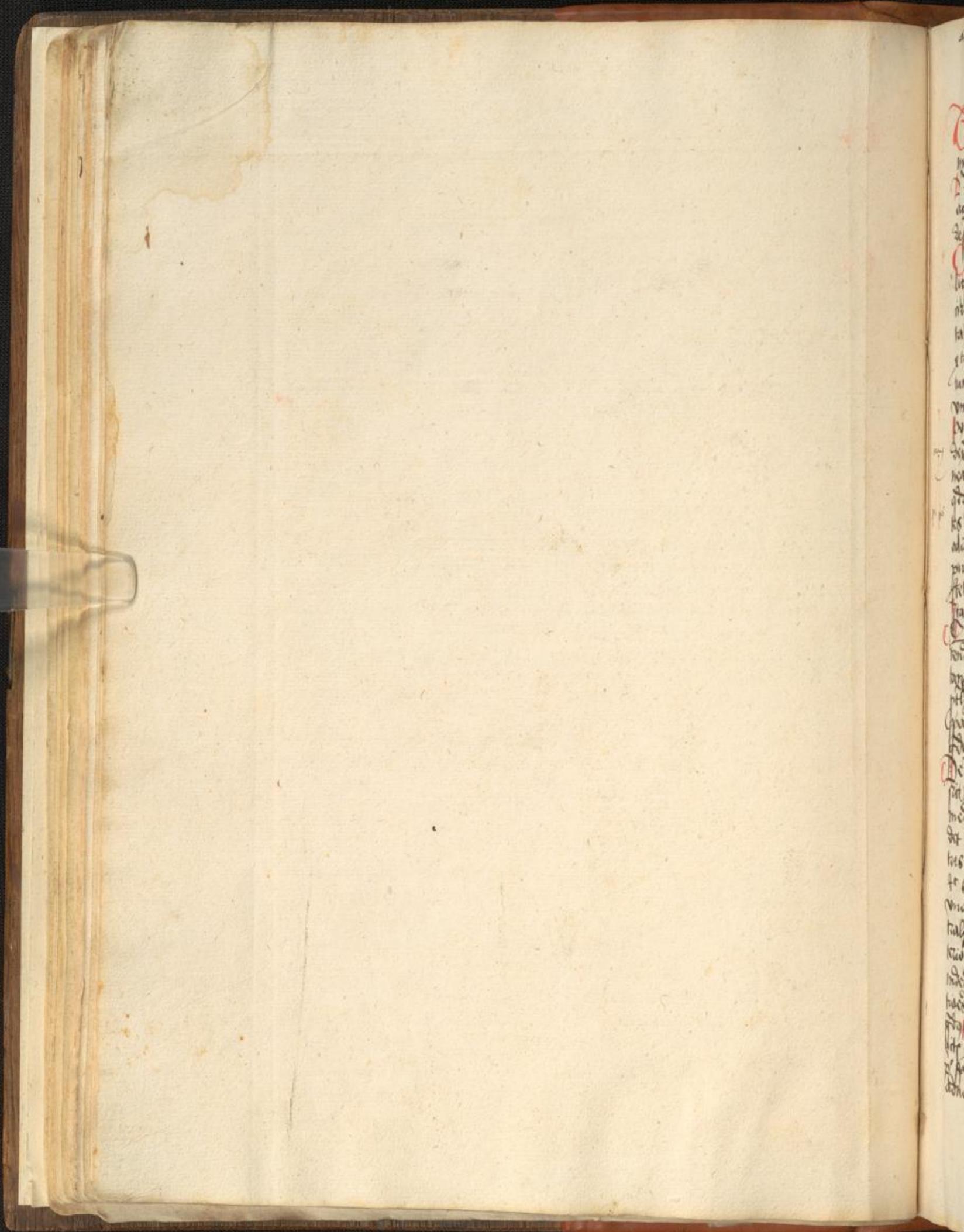
Orols vñ Oriens sit illo mō Valha linea vñ Oriens vñ eleuacō
 maxalis p̄t̄p̄na aliove p̄t̄ vñ meridie Insigā vñ aglonem delineat.
 Inq̄dū iūcūkādū murā vñlī vñlī. cui due linea q̄mījū ex p̄t̄d
 Vñlī addūdū ex distales linea p̄t̄ p̄t̄dūt. et tūc p̄t̄dūt iūcūkādū. Bi
 iūdū s̄tēt. Inre eq̄lia p̄t̄ p̄s̄mūlā p̄mīta ducit om̄t p̄t̄p̄na
 p̄t̄p̄na linea & d̄ insigāt linea q̄mījū signe p̄mīta. Et q̄b̄dū
 p̄mīta p̄t̄p̄na p̄t̄p̄na vñlī ad m̄tham. Tūc linea vñ eleuacō
 eleuacō ducit h̄odū s̄z. Sequit vñ d̄ us horas sit Insigā

oriens

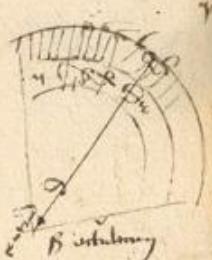
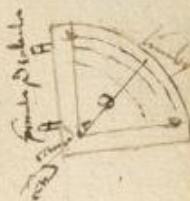

35

Gratias quādāns de hanc die eq̄libus et altitudib⁹ solis et stellar⁹ **A**re
mensuris rebus invenientibus hi ptes **O**rgana pmas deūtō q̄ōpōnō
De Dōsi eū p̄sp⁹ e s̄t̄ ad la p̄t̄ de formacione q̄dānt⁹ et dīm⁹
ac dedūctione q̄dānt⁹ ip̄s⁹ **I**n dīformacione stale altimēte **F**in
descripcione signo et mensu **L**et **D**escriptione linea et hinc hoc ad.
Cum ergo vīs p̄ponēt̄s quadratae. Ante tabula plana De-
ligito solidō non p̄sp⁹; ad **S**ecundū t̄ amēt̄. ad illū p̄t̄ p̄s
mūlī factō q̄ vōlūr quadrat⁹ **E**t s̄c̄t̄ p̄t̄ p̄t̄ mūlī. Tadq̄
tabula plana q̄ q̄ta adquīt̄ h̄t̄ et ih̄t̄ mūlī z̄t̄ mecum p̄pe
x̄t̄ p̄t̄ ad cōq̄no et 2 m̄ illū q̄t̄ s̄c̄t̄ p̄t̄ **D**ēn q̄t̄ p̄t̄
tūr. Intervū q̄dānt⁹ distante in abōno lōt̄ s̄c̄t̄ abūlo ita q̄ sp̄nu
om̄iū calami q̄dānt⁹. **H**ic exāmitates et p̄dīt̄ p̄mīt̄ et s̄t̄ p̄t̄ **A**
p̄a s̄c̄t̄ duas linea et distantes laterib⁹ h̄t̄. **V**na h̄t̄
dīx̄. Alio In p̄t̄ s̄mīt̄ v̄s̄q̄ exāmitates q̄dānt⁹ p̄t̄as et s̄t̄ li-
nea h̄t̄ p̄t̄ p̄t̄as **A**. Et h̄t̄ s̄mīt̄ **A**. Et sup̄līt̄ doct̄u
q̄dānt⁹ s̄c̄t̄ duas p̄t̄as tabulas s̄d p̄mīlī et cōt̄as q̄ dīst̄a-
tēs. In alīne abōni h̄t̄ laterib⁹ **A**. q̄z vna s̄t̄ dīst̄am **C**
alīa v̄s̄s limbū q̄dānt⁹. In q̄z q̄z s̄c̄t̄ duo forāmīa v̄m̄
p̄nūd cōt̄ap̄iend̄ alīn̄ p̄t̄is. et ad. Quād̄ adāp̄p̄dālīn̄
stellar⁹. Et s̄c̄t̄ illa forāmīa t̄ q̄dānt⁹ mutuo dīst̄e cōndēnat̄
ita q̄ v̄m̄ s̄t̄ int̄anta altīne. **T**in dīst̄a alīt̄ h̄t̄ **A**. **P**ro
Cūo factō p̄one p̄dem circūmōbile ad p̄mīt̄ et
rendō p̄dem mōbile s̄c̄t̄ circūlū. **I**mp̄fīt̄ h̄t̄ limbū q̄dānt⁹
tangente exēt̄ p̄t̄ linea **A** **B** **C** **D**. **D**ēn sup̄līt̄
p̄t̄s duas linea mūlīs et distantes p̄t̄e. **E**t cēlinque
p̄t̄s h̄t̄ s̄mīt̄ **A** **B** **C**. Int̄anta enīq̄ne h̄t̄q̄ta p̄t̄. **I** **E**
t̄. **D**ēn r̄t̄ q̄z tanto. q̄t̄d̄ sufficiat̄ p̄t̄e nūm̄ q̄dānt⁹.
Dēn p̄t̄as exēt̄ in monagīta p̄t̄s cōt̄as dīnde h̄t̄ s̄c̄t̄
s̄t̄ p̄t̄ dīnde ist̄d̄ mūlī. Indias p̄t̄s cōt̄as et ap̄t̄as
medio dīnde. q̄p̄ s̄t̄ **D**ēs̄ ad **A** p̄t̄ linea etas q̄ dīnde
dīt̄ q̄dānt⁹ Indias p̄t̄s cōt̄as et p̄t̄s q̄m̄. v̄n̄d̄ dīnde p̄t̄
tēs p̄t̄s cōt̄as et p̄t̄s q̄m̄. v̄n̄d̄ dīnde p̄t̄s cōt̄as
et p̄t̄s q̄m̄ dīnde et octo p̄t̄s cōt̄as et tēs p̄t̄e regida et
v̄n̄d̄ p̄t̄ cōt̄as **A** et cōt̄as p̄t̄s sup̄ singulās dīnūs et
tēs linea etas q̄dānt⁹ et etas ab p̄t̄as circūlo v̄s̄q̄ ad. m̄ in
tēs et tēs p̄t̄as q̄dānt⁹ dīnūs. **D**uos circūlos essent dīnūs
dīnde et octo p̄t̄as **D**ēn q̄z. v̄n̄d̄ h̄t̄ dīnūs v̄n̄d̄s
h̄t̄s h̄t̄s p̄t̄s cōt̄as dīnde et h̄t̄s h̄t̄s monagīta p̄t̄s q̄t̄d̄
q̄t̄d̄ q̄t̄d̄ nūm̄ p̄t̄e. dīnde et octo p̄t̄as h̄t̄ 2743 m̄cūlū re-
līt̄ p̄t̄d̄. **A**smīt̄ v̄s̄q̄. **D**opt̄a h̄t̄. **C**ap̄t̄o. **B**. **V**er. **C**ōd̄. **J**
p̄t̄ p̄t̄o. **I**nt̄. **S**u. **I**nt̄. **I**nt̄. **I**nt̄. **I**nt̄. **I**nt̄. **I**nt̄. **I**nt̄. **I**nt̄. **I**nt̄.
admonagīta et h̄t̄s dīnūs q̄d̄ et q̄m̄ s̄c̄t̄. **P**er 200

Quaestiones

*Minutus
Indumentum
Cela Minutus*

Scalam altitudinem hoc modo facies. *Si farinulus mea pumicis A*
 intanta quia te ab ipso distante insperat ut hinc scalam altitudinem
 q̄ farinulus plineat **a** & diuide in duas ptes equales et sit punctus
 in die duabus **e**. *D*einde linea **a c** diuide in duas ptes pte
 equales et in meo far pumicis tunc pone pedem rectam dmo
 lem super pumicis insperata linea fiam. Et sic in calidū obscurum
 tangentem eorum pte linea **a b** et ex ea pte **a c** & **d** pumicis
 farinulus tangit pumicis duas lineas i fac duo pumicis. *D*einde
 pte duas lineas ad duas apumicis **e**. ad pumicis puma
 pumicis insperata linea **a b c** pte duas lineas in duas *Und*
 ad pumicis et ad duas ad duas pumicis q̄ fiam linea pumicis apumicis
*H*oc diuide eam in duas ptes eq̄les. *V*erū ad linea **a c** diuide in duas ptes eq̄les. *D*einde q̄m hinc ista pte
 in duas ptes et in linea **a b** in duas ptes et in *Und* ad diuide in duas ptes eq̄les
 apumicis. *V*erū ad linea **a b** diuide in duas ptes eq̄les et in linea **a c** diuide in duas ptes eq̄les. *D*einde pone regulā pte centrum **A** ex eo pte et ex ea
 colmea **a b** diuide in duas ptes eq̄les. *S*up singulas diuisores iam factas et pte linea apud di
 uisores sed pumicis *V*erū ad duas lineas in duas **b** & **c** ex eo pte
 pte linea **a b** ad duas lineas in duas **b** & **c** ex eo pte
 scalā altitudinem q̄dā latitudinem ad diuide in duas ptes q̄ vōnt
 pumicis. *T*u scilicet nūn ex aida pumicis hinc insperato minutiolum
 scribendo. *I*n primo intersecione **z** *I*n zweo **o** *I*n tercio **z** *I*n quarto
 alinea **a** pte **c** *V*erū **a b** monolite. *E*t in aliis insperando a
 linea **a b** pte **c** *V*erū **a b** hinc desinistro et dextro. *E*t latus
 stale q̄d hinc alate dextro q̄d ante **z** alinea **a c** et tunc
 in linea **a c** vōne latus umbra ecce *E*t hinc stale ad rabe colorem
 et ad latus qd hinc alate sinistro **z** alinea **a b** et hinc
 in linea **a c** vōne latus umbra vōne *E*t hinc ab aliis color
Contra signo **z** et mensurā ho mo. *I*nstante. *P*roto destribue conū
 nimili infidē limbi ab ipso ad aliam in scalam. *H*oc distante et tunc
 pacu me in minima scalam et scalam hinc tangentem scalam
 illuminatā diuide in duas ptes eq̄les et tu pte apud istas diui
 sionē quid farinulus alinea **a b** *V*erū ad linea **a c** *E*t instantes
 pte in duas farinulus quid tentat sit pumicis **A** & id pacu
 ad diuide in duas ptes eq̄les. *Q*uo factu instantē inuid signatur
 hoc modo pone iste signus rubris hinc dico decessit et fut
Canticus leonis virginis libra Scorpio Sagittarius quid s̄ polino
 vōne doctur **z** et linea **a c** *E*t insperando *Canticus* insperando pacu in
 quod limbi suprigit et *leone* pte **z** et **o** *E*t destribue alimbo vōne scalam
 Ita hinc et *Velox* ptes *Sagittarius*. *C*ontra signo

Deinde o signis inquit dico quod sit Capricornus et quoniam putes Nunc
merita gemini. Si de mensis horis in eis spacio nomine ex quo
sit istud Capricornus in signo et astrolabio aluminatio super spacio illius
et in hoc anno astrolabio astrolabio operis limbus tunc quod sit
gemini et das in solituarii partem signum limbus. **N**ominis vero
in horis mensuris patres stoe et ita quod dicere te signum ut Jamui
in ita metu Capricorni libanarii tuus meus in quo merito
ita metu pescium Aprilis ita metu etrier **M**ayi etiam in
thauis Iunii ita metu geminorum et semper astrolabio astrolabio operis
limbus. Deinde aliis o mensis stoe ego si **J**ulii ita metu
Comi Augusti ita metu leonis Septembre ita metu vero
Octobri ita metu librae Novembre ita metu Scorpionis Decem-
bre ita metu sagittarii pescium et in isto deinde se secundus de-
signo per eum ibi. Et illo modo determina pro parte secunda signo
Capricorni Sagittarii et per metu etiam signo capricorni. Tunc
julij hora metu secundus signo geminorum per a signo Comi ut
Lineas horarum instantes tunc tabula signis q. Intervala ultimo
solis videtur et minuta ab horis dialis ad quibus hora in primis
19. signi et in altis in una in gradibus limbis assumbris et signo dyptica
st. almea **A**b usq. linea **C** et hoc pecto signo et per hora dyptica
et hanc hanc et tunc d' hora enim est diuinus unius et alius etiam
solis in primis signi et in hora abit via hanc d' pone deo opera
pte et exoda pte super cunctas et rata est super punctum A. Et regulare
intervallum linea et cunctam quod ad primis signis d' fac puncum acu-
sum et sic per hunc omni signo et et ad quibus hora diei. Et ut pte
lineas subiles per punctata signata dillis. lineas cunctas quod ad
ad primis signis. Ita ex una linea semper videntur per plena punctata q.
sunt per una hora d' signo et ad cunctas horas punctata q.
sunt per una hora d' signo. **E**liora hora s' in primis Comi et
et **A**milia q' puncta in gradibus limbis operante **S** usq. **C** et
tunc minus ille d' fac pte quod ad amilia. Hoc punctum autem tunc
pone regulare ex una pte super cunctas notas tam factas et quod pte
super punctum A. Quod tentas et rata est. **D**la ipsa faciat pte regulare
p' gradus et numeri. Tunc ipsa linea q' natus videntur ad primi facies d' fac
punctum. Deinde ead hora s' in primis leto et germe. **G** **O** **Z** **G** **H** **T**
39 in ita q' puncta et q' in gradibus limbis et q' tunc minus ead d' am
for matus s' in q' pone deo ex una pte et exoda pte super cunctas
quod ad amilia. **D**la ipsa faciat et cunctas q' factas et ad primi leo
mo et primus d' fac puncum **D**g a ead hora s' in primis signo
et thauis h' **43** **F** **Q** **L** **X** **H** **M** **I** **N** **P** **R** **S** **T** **U** **V** **W** **Z** **G**
so q' et d' sunt minus ead ead et ad fac pte et super campione d' ita.

Dubio sit si plus pars amedie δ signo. ante pumto m².
Deculos q̄ rephiat quidam q̄ dū. The singularia circulare almea

Ab usq; adhuc hōce s^r. et h̄c q̄ diadillio q̄ p̄tū.

Ipsō ut illa opere pone fiduciam ipius ad p̄mū a ad p̄p̄ po-
bēti ad nos vnde marcas ita ipsa q̄ mīpo possit finis in monachū
ista vocat almuri. ostendit. Et sic q̄ id p̄lud extenderit a sento
vlt̄ p̄mī. sed lumbū e dūt et apendos i vndibant. q̄dōt **blimbiū**
Hendicūt et ut h̄c omia q̄ p̄nt̄ ad id inserviūt. **h̄c dīg**
Vnde figuram q̄d despat. Et illa tabula salvi he solis ab p̄uitaz

Horae	12	11	10	9	8	7	6	5	4
	12	1	2	3	2	4	5	1	

Lun **Le**o **Virgo** **Libra**

5	11	8	m	8	m	8	m	5	m	5						
54	21	61	40	44	40	46	36	31	4	21	13	11	26	8	10	Comet.
52	29	48	22	43	2	32	22	38	22	41	14	0	4	34	Leo	
43	20	40	44	24	41	31	44	28	30	18	24	8	2	24	Virgo	
32	18	39	44	34	36	28	33	19	38	10	1			Libra		
37	22	28	29	22	45	18	26	10	19	1	6			Scorp.		
21	49	29	13	10	x8	11	29	7	12	5	4			Sagi		
18	x8	10	48	13	38	1	x8	0	11	2	4			Cap.		

Contra
ebris

Contra
ebris

Contra
ebris

42

Ad Canum p̄fido et

*S*umus et p̄trenuli q̄ diuidas p̄m⁹ q̄d⁹ ut s̄ et ad amnūfūnd⁹ sed
misā dō limbo Nōre⁹ centud⁹ ex a. Dicē simili⁹ laude. Tex⁹ tū
lata ab diuidas m⁹; ecclia et diuid⁹ linee trānsfrāct⁹ p̄m⁹ diui-
lūc⁹ tūc⁹. Dp⁹ a. Optropio Cantic⁹ sign⁹ p̄m⁹ et libra 3⁹
vōd⁹ Inlimbo s̄ p̄m⁹ p̄m⁹. Hq⁹ 3⁹. P̄p̄d⁹ eleuac⁹ m̄p̄
hore 1⁹ 2⁹ m̄ tabula st̄p̄. Hoc vōd⁹ p̄m⁹ lineale p̄m⁹ et
et sup̄m⁹ q̄ diuid⁹ m⁹ hore eleuac⁹ solis m̄p̄. P̄m⁹ et
tūc⁹ lineale sc̄at linea canci sign⁹ p̄m⁹ p̄p̄m⁹. Inariet⁹ et
cap̄vno labořa. Hq⁹ p̄m⁹ 3⁹ p̄m⁹ t̄g⁹. Linea m̄dſc⁹ b̄ q̄ndo
s̄ lab⁹ ex centud⁹ 1⁹ 3⁹ p̄m⁹ t̄g⁹. P̄m⁹ et q̄p̄d⁹ m̄m⁹ 2⁹ q̄
vōd⁹ et q̄ linea sit deuia meridiana dō q̄ p̄p̄d⁹. Hora 1⁹
region⁹ s̄tad fuit. Inord⁹ linea meridiana q̄c⁹ eleuac⁹ ad s̄p̄.
Hore q̄p̄d⁹ vōd⁹ s̄t p̄p̄. Capia⁹ Inlimbo m̄p̄. Eleuac⁹ leonis
s̄d polis. Inleone et p̄t̄c⁹ p̄m⁹ et centud⁹ p̄m⁹ lineale et v̄sc̄t̄
linea meridiana nō p̄m⁹ et p̄t̄c⁹ p̄m⁹ p̄p̄d⁹ linea m̄dſc⁹
p̄l̄t̄vnd⁹ leone. Nobilit⁹. Consilio ad adro sign⁹ labora n̄dād⁹
tōrō s̄t̄p̄ se q̄d⁹. Ostia vōde⁹. Intabula ad horā p̄m⁹. In Canto
et d̄ sumād⁹. Hq⁹ 4⁹ em⁹ q̄p̄d⁹ Inlimbo m̄m⁹. Et d̄ hore ille m̄m⁹
illur⁹ p̄m⁹. Lineale et Inuent⁹ q̄t̄p̄ et q̄d̄. Indiscit tūp̄d⁹ Cantic⁹
illuc nō p̄m⁹ p̄p̄d⁹ q̄p̄d⁹ p̄m⁹ Inariet⁹ et cap̄vno. Dp̄.
p̄m⁹ 3⁹ p̄m⁹ t̄g⁹. T̄c⁹ meridiana q̄p̄d⁹ d̄t̄p̄d⁹. Hora 1⁹
t̄c⁹ lineal m̄dſc⁹. Hora p̄m⁹. Hora p̄m⁹ 4⁹ 1⁹. And meridie. Dicē
merid. labora q̄d̄ om̄dīg⁹ d̄t̄p̄d⁹. Hora p̄m⁹ 2⁹. Q̄ndo p̄m⁹ p̄p̄d⁹. Hora
et tēp̄d⁹. Hora eis sup̄p̄d⁹. Hora 1⁹. Hora 2⁹. q̄ 2⁹ m̄dſc⁹ solis. Hora
p̄p̄d⁹ vōd⁹. Dponat⁹ et p̄m⁹.

o Canē Leo vīgo Libra Scorp Sagit Capri

12	04	38	02	0	43	30	02	4	30	x0	22	0	18	32
1	02	x0											11	20
2	04	x8											13	x1
3	x1	10											8	10
4	30	x0											0	33
5	26	x9											10	
6	11	0											8	24
7	11	x8	4	30				0	1	30				

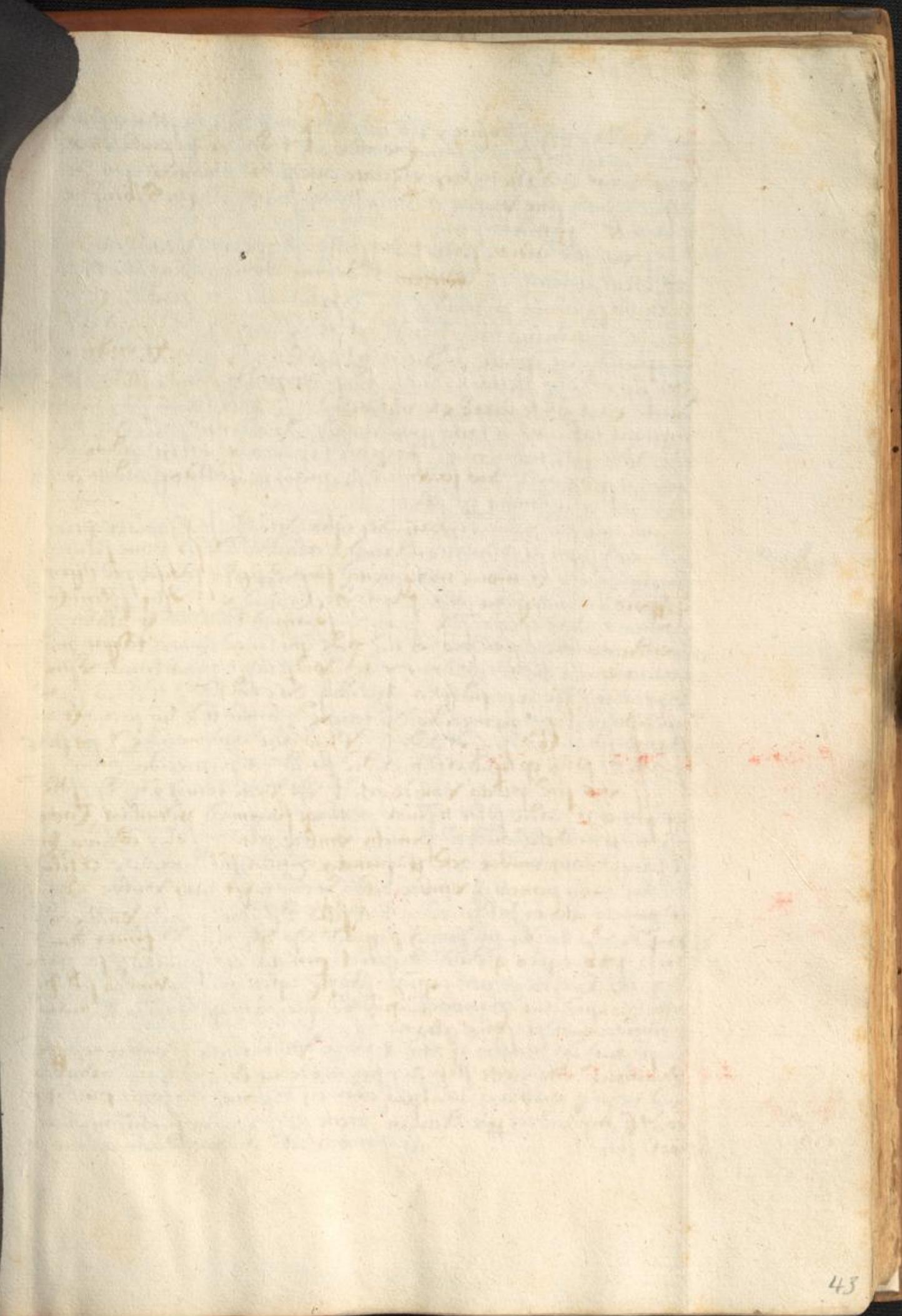
Bermī thāng Aries p̄yhs Aquī

hō ḡd̄ m̄ ḡ m̄ ḡ m̄ ḡ m̄ ḡ m̄ ḡ m̄ ḡ m̄

Jusine p̄t̄o tam p̄t̄on

*H*ec figura sita s̄t̄ ad suburgi. Si out
addām hōd̄ h̄t̄ volūs. Vide in
tabula p̄t̄e⁹ t̄ elevac⁹ equāp̄nt
In orīet⁹ t̄ loci. Adq̄num addē
q̄d⁹ 23. Et 33 m̄m⁹ m̄m⁹ et h̄t̄b̄s
eleuac⁹ canci q̄d⁹ num⁹ i. a. et
suburgi h̄t̄b̄s. Eleuac⁹ libra q̄d⁹
num⁹ i. a. suburgi h̄t̄b̄s ele-
uac⁹ cap̄vno q̄d⁹. Hora vide q̄d⁹
dīnt̄ ille eleuac⁹ aliis. Hora
tabula p̄t̄e⁹ em⁹. Insignis h̄t̄
ris addi⁹ t̄ suburgi dīnt̄ 2m̄ ex-
equā. Et tabula illa reugetur
ad aliusq̄d⁹ locū.

*C*el Ināt̄ loco recip̄ eleuac⁹
equāp̄nt et vide q̄d⁹. differat ab
eleuac⁹ suburgi t̄ si fīc⁹ dīnt̄.
hōd̄ m̄m⁹ addē ad signis m̄m⁹ h̄t̄
p̄t̄e⁹. q̄d⁹ p̄t̄e⁹ elevac⁹ subu-
rgi. Si fīc⁹ hōd̄ t̄ m̄m⁹ suburgi
q̄d⁹. Et m̄m⁹ t̄ talula;

43